

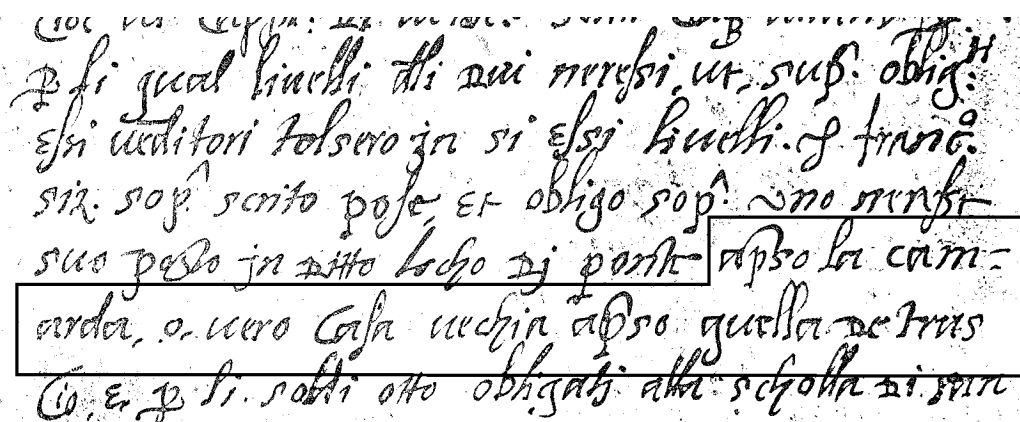
“Saće”, glasilo župe Punat, broj 19, 2000.

PUNTARSKE KOMARDE IZ 1577. GODINE - najstariji pisani spomen na svijetu?

Komarde - težačka i pastirska skloništa od *gromače*, sa svodom od *škrila*, majstorska su djela pučkog, tradicijskog, predajnog graditeljstva. Ima ih širom Europe, od turske Anadolije do juga Švedske i najsjevernijih otoka Škotske. Istarski *kažuni*, creske *kućice*, dalmatinske *bunje*, *ćemeri*, *trimi*, konavoske *kućerice* ... Kao i svaka građevina od *gromače*, podložne su zubu vremena - treba ih redovno održavati, ili polako propadaju. Bura, jugo, ovce, ljudi, *bambarušina*, *beštran*, *ostruga* - sve to polako razara prozračnu građu od kamena složenog u suho, bez veziva (*melte*, betona). Stoga je teško očekivati da bi bilo kakva neodržavana građevina od *gromače* preživjela pola tisućljeća, osim možda na papiru, kao pisani spomen.

I upravo takav spomen imaju Puntari, i to, koliko je za sada poznato, najstariji na svijetu. Krije se u jednom kupoprodajnom ugovoru iz davne 1577. godine, uključenom u “Katastik dobara bratovštine crkve sv. Ivana Krstitelja u Vrniku”. Katastici su tzv. kopijalne knjige, u koje su se unosili ovjereni prijepisi raznih imovinskopravnih spisa, *instrumenata* - po domaću *uštrumenata*, u ono doba kada još nije bilo uređenih gruntovnih knjiga u današnjem smislu. Ovaj katastik sadrži isprave bratovštine od 1326. do 1609. godine. Za znanost ga je otkrio Ivan Kukuljević, a od 1854. godine je pohranjen u Arhivu HAZU (JAZU) u Zagrebu.

Kupoprodajni ugovor iz 1577. godine je dugačak spis, čitavih šest i po stranica, pisanih rukom Benedikta Grabbije, tadašnjeg javnog bilježnika (*nodara*) u gradu Krku, na venecijanskom dijalektu. Pri dnu druge stranice se utvrđuje da prodavatelj Franjo Žic pok. Jakova iz Punta prebacuje *livel* (zakupninu) od osam soldina godišnje s jedne od parcela koje prodaje na jednu drugu svoju parcelu - “*uno neresse suo posto in ditto locho di ponte apreso la camarda, o, vero casa vechia apreso quella de trus*” - dakle, na “jednu svoju *neriz*, koja se nalazi na istom mjestu u Punta, pored *komarde*, to jest stare kuće, pored one od Truša.” Radi se o terenima “*in canetto confin di vegia*” - “u Kanajtu, na vejskom *kunfinu*”, i to, sudeći po raznim drugim podacima iz spisa, uz samu sjevernu vicinalnu granicu Punta, malo iznad mora.

... pored komarde, to jest “stare kuće”, pored one od Truša ...”

“... pored komarde, to jest “stare kuće”, pored one od Truša ...”

Jedna od komardi na Malantrušu

Spominju se, dakle, dvije *komarde*, ona pored koje je *neriz* Franje Žica, te još jedna u blizini, “ona od Truša”. Dodatak “stara kuća” ne bi trebalo shvatiti doslovce, kao da se radilo o pravoj kući, već kao pokušaj *nodara* Vejana da u dvije riječi objasni taj “čudni” izraz *komarda*.

Rijedak je to i izuzetan spomen, jer od stoljeća požutjeli pergamenti i papiri obično govore o crkvama, palačama, dvorovima, a ne o skromnim pučkim, težačkim i pastirskim građevinskim djelima. Doduše, *komarde* se tu spominju samo usput, ali je i taj usputni navod dokaz da su postojale, čak i prije 1577. godine.

Prema podacima prof. dr. Boruta Juvanca s Fakulteta za arhitekturu Sveučilišta u Ljubljani, vjerojatno najvećeg današnjeg europskog poznavaoца nepravo svođenih građevina od *gromače*, najstariji do sada poznati pouzdani spomen takve građevine potječe iz 1620. godine, iz Francuske. Zapis o dvije puntarske *komarde* iz vrbenskog katastrika pomiče tu granicu pola stoljeća u prošlost, u još davniju 1577. godinu.

Nije puno, al’ čovjeka veseli, pogotovo ako je Puntar.

Berislav Horvatić